10 Οκτωβρίου 2016

Ο Μητροπολίτης Προύσης Ελπιδοφόρος στην «Κ»: Χρέος και Ευθύνη η προστασία των Χριστιανών στην Μ. Ανατολή (3 Οκτωβρίου 2016)

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη / Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Του Απόστολου Τομαρά

Ο Μητροπολίτης Προύσης και Ηγούμενος της Θεολογικής Σχολής Χάλκης Ελπιδοφόρος αποκαλύπτει στην «Κ» τι ανησυχεί το Πατριαρχείο από το συνεχιζόμενο κύμα βίας στη μετά το πραξικόπημα εποχή, εξαίρει το ρόλο της Εκκλησίας της Κύπρου στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, ενώ απαντά και για την στάση του Φαναρίου στο Κυπριακό.

-Πόσο ανησυχητικό για το Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι το συνεχιζόμενο κύμα βίας στην περιοχή της Μέσης Ανατολής; Τίθεται σε κίνδυνο το Χριστιανικό στοιχείο ;

Το Πατριαρχείο μας έχοντας την ευθύνη της εποπτείας και συναντίληψης των χειμαζομένων και εμπερίστατων Εκκλησιών, με ανησυχία πληροφορείται για την κατάσταση στη Μέση Ανατολή. Πόσο μάλλον, όταν στην περιοχή αυτή εδρεύει μία από τις παλαίφατες και πρεσβυγενείς Εκκλησίες μας, το πολύπαθο Πατριαρχείο Αντιοχείας. Πράγματι, οι χριστιανοί όλων των δογμάτων διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο, κάτι που φάνηκε εκ πρώτης αρχής με την απαγωγή και εξαφάνιση προ ετών των δύο Μητροπολιτών Χαλεπίου, του ελληνορθοδόξου κ. Παύλου και του συροϊακωβίτη κ. Ιωάννη, των οποίων η τύχη εξακολουθεί να αγνοείται κατά πολύ περίεργο τρόπο. Εμείς στην Πόλη αισθανόμαστε πολύ έντονα τον απόηχο αυτού

του κύματος βίας στο οποίο αναφερθήκατε, διότι βλέπουμε από πολύ κοντά τη δυστυχία και την απελπισία των αμέτρητων προσφύγων, οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους και περιπλανώνται έρημοι σε ξένους γι' αυτούς τόπους.

-Λέγεται ότι στην περιοχή η σύγκρουση έχει και θρησκευτικά στοιχεία. Συμμερίζεστε αυτές τις απόψεις;

Η ασύμμετρη αυτή βία στρέφεται μεν εναντίον όλων των κατοίκων της περιοχής, αλλά το μεγαλύτερο τίμημα το πληρώνουν οι χριστιανοί, οι οποίοι ως μειονότητα αποτελούν και τον ευκολότερο στόχο, το πιο ευάλωτο θύμα στις συγκρούσεις μεταξύ των μουσουλμανικών μερίδων. Η ιδιαιτερότητα του κινδύνου για τους χριστιανούς έγκειται στο γεγονός ότι για μας υπάρχει ζήτημα εξαφάνισης, εξάλειψης της παρουσίας μας από περιοχές που έχουν καθαγιαστεί στην πορεία των αιώνων και έχουν αφήσει ανεξίτηλη τη σφραγίδα τους στην εκκλησιαστική ιστορία, στη θεολογία και σε όλες τις εκφάνσεις της πίστης μας. Για να το πω με τη σύγχρονη ορολογία: για τους χριστιανούς αυτό που συμβαίνει κινδυνεύει να λάβει διαστάσεις εξαφάνισης. Αλλά για να απαντήσω ευθέως στο ερώτημά σας, τα γεγονότα στη Μέση Ανατολή ασφαλώς και δεν οφείλονται πρωτίστως στις θρησκευτικές διαφορές των ανθρώπων μεταξύ τους. Οι διαφορές αυτές υπήρχαν και πριν, δεν είναι καινούργιες. Καινούργιος είναι ο φανατισμός και η υποδαύλιση των διαφορών αυτών σε σημείο να φτάσουν οι άνθρωποι να προσδώσουν θρησκευτική χροιά και κάλυψη στην αγριότητα, στη βαρβαρότητα και στην αιματοχυσία. Γνωρίζω ότι δεν κομίζω γλαύκαν, αλλά είναι προφανές σε όσους ασχολούνται ευρύτερα με τα ζητήματα της περιοχής, ότι η κύρια αιτία των πρόσφατων βιαιοπραγιών είναι στην πραγματικότητα η προσπάθεια αναδιάταξης γεωστρατηγικών ισορροπιών στην περιοχή στη βάση της διεκδίκησης και πρόσβασης στις πλούσιες ενεργειακές πηγές. Η θρησκεία ήταν πάντα στην ιστορία, και αποδεικνύεται σήμερα ότι εξακολουθεί να είναι, ένα πρόσφορο και «χρήσιμο» μέσο κινητοποίησης πληθυσμών σε εχθροπραξίες μεταξύ τους. Τί κρίμα, όμως, η θρησκευτική πίστη, η οποία υποτίθεται ότι πρέπει να μας κάνει καλύτερους, να γίνεται εργαλείο για την δικαιολόγηση των πλέον άγριων ενστίκτων και αιμοσταγών συμπεριφορών.

-Θα υπάρξει συνέχεια στην πρωτοβουλία του Οικουμενικού Πατριάρχη και του Πάπα για τους μετανάστες;

Στην περιοχή αυτή, αλλά και γενικότερα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο πάντα αποτελεί παράγοντα σταθερότητας, ειρήνης και γεφύρωσης των διαφορών και των χασμάτων σε κάθε επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, ο Πατριάρχης μας θεώρησε φυσικό του καθήκον να κινητοποιήσει όλες τις εκκλησιαστικές δυνάμεις που

διαθέτει, ώστε να προσελκύσει τη διεθνή κοινή γνώμη στο ανθρωπιστικό δράμα, το οποίο καλούνται από κοινού να αντιμετωπίσουν οι δύο γειτονικές χώρες (Ελλάδα και Τουρκία): το προσφυγικό. Στην πρωτοβουλία του αυτή ο Πατριάρχης μας βρήκε ως συνοδοιπόρους την Αρχιεπίσκοπο Αθηνών κ. Ιερώνυμο και τον Πάπα Φραγκίσκο, οι οποίοι τον συνόδεψαν σε ένα πολυσήμαντο ταξίδι στη Μυτιλήνη, η οποία δέχεται μεγάλο κύμα μεταναστών, και επισκέφθηκαν τους εμπερίστατους συνανθρώπους μας. Αγκάλιασαν τους πρόσφυγες, προσευχήθηκαν για όσους έχασαν τη μάχη με τα κύματα και κάθισαν στο ίδιο φτωχικό τραπέζι με όσους επέζησαν. Επειδή, όμως, όλο αυτό πηγάζει από την ίδια τη φύση της Εκκλησίας, που αγκαλιάζει και νοιάζεται για όλους τους ανθρώπους, και από την παράδοση του Πατριαρχείου μας να είναι γεφυροποιός στα χάσματα και ειρηνοποιός στις διενέξεις, είμαι σίγουρος ότι σε εύθετο καιρό, ο Παναγιώτατος θα επαναλάβει τέτοιου είδους πρωτοβουλίες που θα ανακουφίζουν τον πόνο των συνανθρώπων μας.

-Στην Κύπρο βρίσκεστε για μια σημαντική εκδήλωση που έχει να κάνει με την Θεολογική Σχολή της Χάλκης.

Πράγματι, είμαι πολύ συγκινημένος που βρίσκομαι στην Κύπρο για πρώτη φορά. Οι δεσμοί της Εκκλησίας της Κύπρου με τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης είναι παλαιοί και ισχυροί. Πολλοί και σημαντικοί ιεράρχες, κληρικοί και θεολόγοι της Κύπρου εφοίτησαν στη Σχολή μας. Από τους κεκοιμημένους επιτρέψτε μου να θυμηθώ μεταξύ άλλων τους Επίσκοπο Πατάρων Ειρηναίο Βασιλείου, τους Αρχιμανδρίτες Αλέξιο Γεωργιάδη και Άνθιμο Αναστασίου (από Λάρνακα), και τους Βάσο Κυπριανίδη (καθηγητή στο Γυμνάσιο Μόρφου), Τάκη Χριστοφόρου και Ανδρέα Μητσίδη. Ένας τέτοιος εκλεκτός κληρικός, ο Ηγούμενος της Χρυσορρογιατίσσης κ. Διονύσιος, είχε την ευγένεια να καλέσει μεταξύ άλλων και την ελαχιστότητά μου σε ένα Συνέδριο με θέμα τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Έχοντας την άδεια και την ευλογία του Πατριάρχη μας, έχω την ιδιαίτερη χαρά να βρίσκομαι στη ιερή γη της Κύπρου.

– Η Θεολογική Σχολή της Χάλκης μπορεί να επαναλειτουργήσει και πως;

Η Θεολογική μας Σχολή όχι απλά μπορεί, αλλά και είναι απόλυτη ανάγκη να λειτουργήσει, και μάλιστα το συντομώτερο δυνατό. Από κτιριακής άποψης δεν υπάρχει καμία δυσκολία και είναι καθ’ όλα έτοιμη, αν και υπάρχουν ήδη έτοιμες μελέτες για την βελτίωση των υποδομών και τον εκσυγχρονισμό της κτιριακής κατάστασης. Από ακαδημαϊκής άποψης είναι επίσης έτοιμο το διδακτικό πρόγραμμα και το εκπαιδευτικό πλαίσιο. Από νομικής άποψης έχουμε τη διαβεβαίωση και δημόσια δήλωση ανώτατων κυβερνητικών αξιωματούχων ότι δεν υφίσταται νομικό εμπόδιο για την επαναλειτουργία της Σχολής. Το Πατριαρχείο

μας είναι επίσης έτοιμο ανά πάσα στιγμή να λειτουργήσει τη Σχολή. Πέραν, όμως, τούτων η επαναλειτουργία για μας δεν είναι μία πολυτέλεια, αλλά μία ζωτική ανάγκη επιβίωσης, όπως επανειλημμένα έχει τονίσει ο Πατριάρχης μας. Είναι η μόνη δυνατότητά μας να επιμορφώσουμε και να καταρτίσουμε τον κάθε βαθμίδας κλήρο μας για την επάνδρωση όχι μόνο των κεντρικών μας υπηρεσιών στο Φανάρι, αλλά και των επαρχιών του Θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως σε όλο τον κόσμο. Ένα πράγμα λείπει, επομένως, για την επαναλειτουργία της Σχολής: η πολιτική βούληση και το πολιτικό θάρρος των κυβερνώντων. Ελπίζουμε, όμως, ότι και αυτά θα βρεθούν σύντομα, ώστε να ικανοποιηθεί ένα δίκαιο αίτημα 45 ήδη ετών.

-Πως βλέπετε τις τελευταίες εξελίξεις στην Τουρκία; Υπάρχει δυσμενής αντίκτυπος στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και ευρύτερα στην Ομογένεια;

Η προσπάθεια ανατροπής της δημοκρατικής τάξης μας ανησύχησε βαθύτατα, όπως και ολόκληρη την κοινωνία της χώρας και ολόκληρο το φάσμα των πολιτικών κομμάτων. Ως πολίτες, αλλά και ως θεσμός που διαβιώνει στη χώρα αυτή, επηρεαζόμαστε άμεσα από οποιαδήποτε αστάθεια. Το Πατριαρχείο μας, όμως, είναι καθαρά πνευματικός και εκκλησιαστικός θεσμός και δεν εμπλέκεται σε πολιτικές ή διπλωματικές διαφορές, και προσπαθεί να επιτελέσει το πνευματικό του έργο με φόβο Θεού, σεβόμενο τη διάκριση Κράτους και Θρησκείας, όπως αυτό ισχύει στην Τουρκία. Ασφαλώς μας ανησυχεί το γεγονός ότι κάποιοι κύκλοι προσπάθησαν να μας εμπλέξουν στις εσωτερικές αντιπαλότητες που είναι σε εξέλιξη σήμερα στην Τουρκία, αλλά ευτυχώς απεδείχθησαν άμεσα οι πλαστογραφίες, και οι εν λόγω προσπάθειες περιορίστηκαν στο περιθώριο του πολιτικού και κοινωνικού βίου. Οι αρχές είναι σε θέση να γνωρίζουν το ήθος και το ύφος του Πατριαρχείου μας καθώς και τις πραγματικές προθέσεις εκείνων, οι οποίοι επεχείρησαν να το εμπλέξουν. Η ομογένεια στην Πόλη είναι σε εγρήγορση, στο βαθμό που είναι ανήσυχοι και όλοι οι πολίτες της χώρας, αλλά νομίζω ότι σήμερα πλέον μπορούμε να πούμε ότι η κατάσταση είναι υπό έλεγχο και αποκαθίσταται βαθμιαία η τάξη και η νομιμότητα.

– Οι σχέσεις με το μουσουλμανικό στοιχείο της Τουρκίας σε όλα τα επίπεδα πως τις κρίνετε;

Ίσως να ακουστούν κοινοτυπίες αυτά που θα σας πω, είναι όμως η αλήθεια. Εγώ γεννήθηκα και ζω στην Πόλη. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, η πλειοψηφία των γειτόνων και των συμπολιτών μου είναι μουσουλμάνοι. Οι σχέσεις μας μαζί τους ήταν πάντοτε αρμονικές, φιλικές και ζεστές. Υπάρχει αμοιβαίος σεβασμός των διαφορών μας σε γλωσσικό, θρησκευτικό και πολιτισμικό επίπεδο. Λίγες είναι οι περιπτώσεις που έλειψε ο σεβασμός αυτός και συνήθως οφειλόταν σε περιόδους πολιτικής έντασης μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας (όπως για παράδειγμα με αφορμή

το κυπριακό), όπου η αύξηση των εθνικιστικών αισθημάτων εκτονωνόταν πάνω στις μειονότητες που δεν μπορούσαν εκ των πραγμάτων να υπερασπιστούν τον εαυτό τους. Οι, έστω και κατ' εξαίρεσιν, όμως, αυτές επιθετικότητες του παρελθόντος τραυμάτισαν βαριά τις συνειδήσεις και την παρουσία της ρωμιοσύνης στην Πόλη, στην Ίμβρο και την Τένεδο, με αποτέλεσμα τη σημερινή δραματική μείωση του αριθμού μας.

-Υπάρχει ένα ανοιχτό ζήτημα μεταξύ Πατριαρχείου Αντιοχείας και Πατριαρχείου Ιεροσολύμων για την δικαιοδοσία στο Κατάρ. Ο Πατριάρχης Αντιοχείας δεν προσήλθε στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο. Πως μπορεί να επιλυθεί αυτή η διαφορά;

Πράγματι, είναι τόσο λυπηρό το γεγονός ότι αυτό το ζήτημα παραμένει ακόμη εκκρεμές και δεν έχει επιλυθεί μέχρι σήμερα. Το Πατριαρχείο μας κατέβαλε έντονες προσπάθειες προς την κατεύθυνση της επιλύσεως του θέματος από την πρώτη στιγμή που προέκυψε, συγκαλώντας τριμερείς συσκέψεις και διατυπώνοντας συγκεκριμένες προτάσεις. Προσωπικά δεν πιστεύω ότι το ζήτημα είναι τόσο περίπλοκο και μεγάλο. Θα μπορούσε με απλά βήματα και με καλή θέληση να γεφυρωθεί το χάσμα. Νομίζω όμως ότι η συγκυρία ήταν τέτοια που δεν βοήθησε καθόλου: ήταν οι παραμονές της σύγκλησης της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, με ένταση στις σχέσεις των Εκκλησιών μας. Η δυσκολία ήταν ότι συνδέθηκε η επίλυση του θέματος του Κατάρ με τη συμμετοχή σε ένα τόσο μείζον γεγονός στην ιστορία της Ορθοδοξίας, όπως είναι η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος, ενώ είναι προφανές ότι τα μεγέθη είναι δυσανάλογα. Το αποτέλεσμα ήταν να αυτοεγκλωβιστεί η Εκκλησία της Αντιοχείας στην απόφασή της να συνδέσει τα δύο θέματα και να απομονωθεί από ένα τόσο σπουδαίο γεγονός της εκκλησιαστικής ιστορίας. και θα μπορούσαν οι δύο πλευρές να την αξιοποιήσουν για να επέλθει και πάλι η αρμονία και η ειρήνη σε μια περιοχή που ήδη αρκετά σπαράσσεται από αντιπαραθέσεις. Το Πατριαρχείο μας, όμως, έχει ήδη προ της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου αποφασίσει την συγκρότηση μιας ειδικής επιτροπής για τη λύση του συγκεκριμένου θέματος.

-Πώς εκτιμάτε το ρόλο που διαδραμάτισε η Εκκλησία της Κύπρου στην σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου;

Σας ευχαριστώ για την ευκαιρία που μου δίνετε να εξάρω τη σπουδαία στάση της Εκκλησίας της Κύπρου και κυρίως του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου, ο οποίος στάθηκε πραγματικός καταλύτης σε δύσκολες στιγμές της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου και με την ανδρεία και αδαμάντινη στάση του έδωσε διεξόδους στα αδιέξοδα. Η Εκκλησία της Κύπρου απέδειξε ότι έχει το αλάθητο εκείνο εκκλησιαστικό κριτήριο να διαχωρίζει τα ουσιώδη από τα επουσιώδη, τα

προσωρινά από τα αιώνια και την ορθόδοξη παράδοση από τις πολιτικές σκοπιμότητες και τις τάσεις του συρμού. Συμπεριφέρθηκε, δηλαδή, ως εκκλησία: με θεολογικά κριτήρια και με γνώμονα τους πατέρες μας και το συνοδικό πνεύμα. Νομίζω ότι μπορούν οι κύπριοι αδελφοί μας να καυχώνται για την Εκκλησία τους και για τον Αρχιεπίσκοπό τους. Όταν κάποτε θα δημοσιευθούν τα Πρακτικά της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, θα φανεί για ακόμη μία φορά ότι η μεγαλοσύνη μιας Εκκλησίας δεν μετριέται με τον αριθμό των πιστών ή των επισκόπων της, αλλά με το ήθος και το ανδρείο εκκλησιαστικό φρόνημα των στελεχών της, και τη βαριά παράδοση, της οποίας είναι η Εκκλησία αυτή φορέας.

-Τι σημαίνει για το Οικουμενικό Πατριαρχείο η πλήρωση του θρόνου της Μητροπόλεως Σμύρνης η οποία παρέμενε κενή για ενενήντα τέσσερα χρόνια;

Αποτελεί ρηξικέλευθη ενέργεια του Παναγιωτάτου Πατριάρχου μας, η οποία, πάντως δεν εξένισε εμάς που είμαστε κοντά του τόσα χρόνια. Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος είναι εκείνος, ο οποίος δεν συνέχισε απλά την εκλογή Μητροπολιτών της Μικρασίας που «ενδημούν» στην Πόλη, αλλά τους ενέπνευσε να αναζητήσουν τρόπους να αναβιώσουν τις Μητροπόλεις αυτές μέσα, ασφαλώς, στα σημερινά πλαίσια και δεδομένα. Και εκ των πραγμάτων δικαιώθηκε, αφού αποδείχθηκε ότι πολλά μπορούν να γίνουν: αγοράστηκαν παλαιές ορθόδοξες εκκλησίες και ανακαινίστηκαν, δημιουργήθηκαν νέες ενορίες για τους ορθοδόξους (σλαβικής κυρίως καταγωγής) που κατοικούν σήμερα στις περιοχές αυτές: Αττάλεια, Αλάνια, Προύσα, Σμύρνη. Συγκεκριμένα, όμως, η Σμύρνη εντυπωσίασε και συγκίνησε την κοινή γνώμη, διότι είναι συνδεδεμένη με την καταστροφή και τη σκοτεινή μοίρα του μικρασιατικού ελληνισμού. Για πόσο καιρό, όμως, θα έπρεπε να θρηνούμε; Δεν έπρεπε κάποτε να υπερβούμε τη διάθεση θρήνου και πένθους; Δεν πρέπει το Πατριαρχείο να ανασυγκροτήσει κάποια στιγμή εσωτερικά τις επαρχίες του προσαρμοζόμενο στις σημερινές συνθήκες; Αυτό δεν είναι ασέβεια στη μνήμη των πατέρων μας. Αντίθετα, είναι η πλέον θετική έκφραση του σεβασμού μας στο έργο και την προσφορά τους στην Εκκλησία και το Γένος. Ο Πατριάρχης μας γυρίζει, πλέον, σελίδα και διατηρώντας ακέραιο το σεβασμό στο παρελθόν, οραματίζεται και σχεδιάζει το μέλλον. Κάτι που αντιλαμβάνεστε ότι είναι πιο δύσκολο και απαιτεί περισσότερο θάρρος και τόλμη. Έχουμε, όμως, την τύχη ο Πατριάρχης του Γένους να διαθέτει και τα δύο.

-Ορισμένοι, στην Ελλάδα κυρίως, ισχυρίζονται ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποφεύγει να πάρει θέση στο ζήτημα της επίλυσης του κυπριακού . Πώς το σχολιάζετε αυτό;

Το Πατριαρχείο μας έχει περάσει μέσα από συγκεκριμένες ιστορικές διαδρομές, οι

οποίες έχουν διαμορφώσει το σημερινό του ύφος και συμπεριφορά. Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι είμαστε Εκκλησία, και ως τέτοια οφείλουμε να εκφραζόμαστε στο σύγχρονο κόσμο. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν αναμιγνύεται σε πολιτικά, διπλωματικά και άλλα διεθνή ζητήματα, παραμένοντας πιστό στον πνευματικό και ποιμαντικό του ρόλο. Στο πλαίσιο αυτό ερμηνεύεται και η μη ανάμιξή του σε ένα θέμα που δεν είναι της αρμοδιότητάς του. Για το κυπριακό ζήτημα υπάρχουν οι υπεύθυνοι εκείνοι, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον της αναζήτησης μιας δίκαιης και βιώσιμης λύσης. Η Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως, παρ’ όλο το γεγονός ότι κατέβαλε μεγάλο κόστος και υπέστη σοβαρές συνέπειες από τότε που δημιουργήθηκε το κυπριακό ζήτημα, δεν υπέκυψε στον πειρασμό να ξεφύγει από τον καθαρά πνευματικό και εκκλησιαστικό του ρόλο. Δεν έπαψε, όμως, ποτέ, να προσεύχεται για την ευημερία και την ευτυχία και, κυρίως, για την ειρήνη στην Κύπρο.

Πηγή:kathimerini.com.cy